

SVETOZAR B. MARKOVIĆ

MORFOLOŠKA ADAPTACIJA IMENICA STRANOG PORIJEKLA SA SUFIKSOM -IST U SRPSKOHRAVATSKOM JEZIKU

(SAOPŠTENJE)

Za proteklih stotinak godina srpskohrvatski književni jezik primio je, posredstvom evropskih jezika, vrlo veliki broj imenica s nastavkom *-ist*, koje znače pristalice i pripadnike raznih učenja, pravaca i pokreta, nosioce osobina i sklonosti, kao i neka zanimanja. Dok u istorijskom Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU (RjAk) nalazimo tek poneku od njih, u rječnicima savremenog jezika ima ih nekoliko stotina (samo na slovo *a* ima ih u Rečniku SANU tridesetak); dok se u jeziku Dositelja Obradovića susrećemo sa nekoliko ovih imenica, a u jeziku Vuka Karadžića nalazimo ih uglavnom kao oznaku zanimanja uz neko ime u spisku njegovih „prenumeranata” (pretplatnika), jezik savremenih pisaca srpskohrvatskog jezika bio bi znatno siromašniji bez ovih imenica. Ni jezik štampe ne bi danas mogao biti bez njih. (Naporedo s njima stoje imenice na *-izam*, koje znače nazive raznih učenja, pravaca, pokreta i osobina, prema kojima su i načinjene imenice pripadnika na *-ist*.)

Već od samih početaka upotrebe ovih imenica pisci se kolebaju između oblika na *-t* i *-ta*, u jednini i u množini.

S obzirom na pretežno religiozni karakter starije literature u njoj se najčešće javlja riječ (*j*)*evanđelist(a)*, takođe i u varijantama *evanjest(a)* i *evanđelišt(a)*. Prvi njen spomen nalazimo iz 1243. god. u RjAk-u. U tom rječniku dato je ukupno 19 potvrda za ovu riječ, i to:

Na *-ista*: U četiri *jevanđelistê* k16nemo se, Mon. serb. (1243).
— V6 4 *jevanđeliste*, Mon. ser. 303 (1420). — Sv. Ivan *evanjestita*,

Kateh. (1561). — Sveti Luka *evanđelista*, A. Gučetić (1595). — Sveti Ivan *evanđelišta*, M. Divković (1611). — Prorok i *evanđelišta*, M. Radnić (1683). — *Evanđelista* Mateo, A. Kanižlić (1759). — Ivan *sveti evanđelišta*, M. Dobretić (1782) — Ivan ... *evanđelista*, I. P. Lučić (1785) — jednina;

Što nisu ostale *evanđeliste* upisali, S. Margitić (1708). — Kako ukazuju ss. [tj. sveti] *evanđelište*, J. Banovac (1763) — množina.

Na -ist: Svetoga Luke *evanjestista* dne, Mon. croat. 80 (1451). — Po blagdanu sv. Matije *evanjestista*, Mon. croat. 150 (1492). — Na svetoga Luku *jevanđelista*, S. Margitić (1708), Sva četiri *jevanđelista*, Vuk, Danica (1829) — jednina;

To *jevanđelisti* položiše, Naručn. (1595). — *Evanđelišti* ... pođoš, M. Radnić (1683). — Sveti *evanđelišti*, J. Filipović (1750). — Svi *evanđelisti* pristaju, J. Matović (1775), — množina.¹

Kao što vidimo, odnos je u jednini 9 : 4 u korist oblika na -ista, a u množini 4 : 2 u korist oblika na -ist.

Izuzev imenice *evanđelist(a)* rijetko će se koja druga imenica na -ist naći u pomenutom rječniku (isp. *artiljerista* (gen. pl.) od J. Rajića, *kancelista*, sa objašnjenjem koje je dao obrađivač P. Budmani: „po nem. Kanzellist — u pisaca našega vremena” i možda još koja).

Budmanijevo objašnjenje uz imenicu *kancelista* karakteristično je za stav obrađivača RjAk-a prema ovim imenicama. Iako je u to vrijeme (kraj 19. vijeka) njihov broj već mogao biti znatniji „u pisaca našega vremena”, kako kaže Budmani, one u Rječnik nisu unošene. Kao dokaz za to može poslužiti i činjenica da je od šest ovakvih imenica koje je Herta Kuna zabilježila u djelima Dositeja Obradovića (*kancelista*, *sofista*, na *gvardistu* (ak. jd.), *fisionomist*, *sofiste* (nom. mn.) *nacionaliste* — nom mn.)² samo prva data uz pomenuto Budmanijevo objašnjenje i bez primjera, što znači da nije uzeta iz djela pisaca.

Navedeni primjeri vrlo izrazito ukazuju da je u Dositejevu jezičkom osjećanju znatnu prevagu imao završetak -ista (u jednini 3 : 1, a u množini 2 : 0).

Kod Dositejeva nešto starijeg savremenika Jovana Rajića A. Mladenović bilježi: „Rajićev primer nom. mn. *sintaksiste* upućuje na nom. jedn. *sintaksista* u njegovom jeziku”,³ dakle kao i u Dositeja.

¹ Oblici jednine i množine dati su odvojeno zato što primjeri kod dvojice pisaca pokazuju da ne postoji simetrija u upotrebi jednog ili drugog oblika u oba broja. Tako kod M. Radnića imamo u jednini *evanđelišta*, a u mn. *evanđelišti*, a kod Margitića *jevanđelista* (gen. jd.), tj. -ist u jd., a *evanđeliste* u mn. U savremenom jeziku neslaganje između jd. i mn. je sasvim obično u onom smislu kako je to kod Radnika (o čemu će biti više riječi).

² Herta Kuna, Jezičke karakteristike književnih djela Dositeja Obradovića, ANUBiH, Sarajevo 1970, str. 96.

³ Aleksandar Mladenović, O narodnom jeziku Jovana Rajića, MS, Novi Sad, 1964, str. 103.

Od Vukova vremena ove imenice su počele u većoj mjeri ulaziti u naš jezik.⁴ Sam Vuk u svojim tekstovima rijetko ih upotrebljava, (isp: *Jurista*, koji je svršio dvanaest škola — Gram. i polem. spisi II, 162; kao *jurista* i sudija valjalo bi da zna — Isto III, 33). Izuzetak je imenica *jevandelist*, koja se češće javlja, i samo u tom obliku (Maretić bilježi: Sva četiri *jevandelista*; *jevandelist* Luka; u kuću Filipa *jevandelista*.)⁵

U jednom posebnom slučaju, kao što je već napomenuto, u Vukovim djelima nalazimo veći broj ovih imenica. Dajući uz svoja djela i spisak „prenumeranata”, Vuk je uz ime navodio i zanimanje, ponavljajući po nekoliko puta istu imenicu. Dvadesetak takvih imenica zanimanja upotrijebljeno je oko stotinu puta, od čega samo tri puta u obliku na *-ist* (protokolist, II knj. narodnih pjesama, 1845, i *đimnazist* (2 puta), IV knj. narodnih pjesama, 1862), u svim ostalim slučajevima na *-ista* (*akcesista*, *artiljerista*, *di(j)urnista*, *đimnazista*, *gardista*, *gimnazista*, *gramatista*, *jurista*, *kancelista*, *komtuarista*, *komponista*, *koncipista*, *liceista*, *materijalista*, *normalista*, *protokolista*, *sintaksista*, *telegrafista* i možda još koja).

Treba napomenuti da je Vuk ove imenice prenosio iz njemačkog jezika (ovi pretplatnici su uglavnom iz Austro-Ugarske), dakle izvorno u obliku na *-ist*, pa ih je on adaptirao dodajući im *-a*.

* * *

Posljednje decenije XIX i prve XX vijeka predstavljaju period u kome preovlađuje oblik na *-ista* u jednini, dok je u množini dominantna promjena po prirodnom rodu (*-isti*), ali je dosta jaka i tendencija da ove imenice dobiju u množini i promjenu prema nominativu na *-ista*, tj. po gramatičkom rodu (*-iste*).

U rječničkoj građi Instituta za jezik u Beogradu i u građi za Rječnik MS i MH nalazimo znatan broj potvrda za ovu konstataciju:

Istoričar, pravnik, *ekonomista* (Đ. Daničić). — *Egoista*, samoživac (J. Stejić). — *Kapitalista* u narodno-ekonomskom smislu. — Za svakog *kapitalistu*. — *Komunista* pak teži, da svi učestvuju (K. Lukić). — *Mladi gimnazista* (K. Ruvarac). — Pod imenom proizvođača razume uvek *kapitalistu* (Sv. Marković). — Rečiti *slavista*. — Prvi *idealista*, drugi više *realista* (St. Bošković). — Najveći *kapitalista*. — Sava, *nacionalista*, želješe (M. Šapčanin). — *Materija-*

⁴ U svojim „Jezikoslovnim primetbama” na Vukov predgovor prevoda Novog zavjeta Jova Stejić govori i o potrebi unošenja stranih riječi, tehničkih i terminoloških, u književni jezik: „Svaku 'tehničku' i 'terminologijsku' reč ne možemo *ni mi načiniti*, nego moramo mlogu takovu iz strani jezika uzeti i zadržati, osobito ako nam je ona već gotovo kao i svoja poznata, ili ako ona gotovo u svima književnim jezicima pravo građanstva ima” (Gramatički i polemički spisi, III, 481).

Među nekoliko desetina takvih riječi date su i dvije na *-ist*: kapitalist i sofist (u tom obliku).

⁵ T. Maretić, Gramatika i stilistika, II izd., Zgb. 1930, str. 286.

lista, sebičnjak. — Imao je sina *juristu* (J. Ignjatović). — Dva *mašiniste* (I. Garašanin). — Priznati *slavista* (J. Živanović). — Jedan *gimnazista* (L. Lazarević). — On... nije *ateista* (S. Stefanović). — Između *gimnaziste* i pravnika (L. Kostić). — Čuveni *avanturista* i šarlatan (B. Knežević). — Naučenjak i *artista* (Đ. Čokorilo). — *Ateista* ili slobodni mislilac (Ž. Perić). — Bio (je) samo *artista*. — Nenadmašni *artista* (J. Dučić). — Od *slaviste* Dobrovskega (Stj. Radić). — Švaba *mašinista* (S. Sremac). — Čovjek *egoista*, — Da će kao *stipendista* u Zagreb. — Duić je neubrojiv *alkoholista* (Vj. Novak). Takvo pamćenje nužno je... *gimnazisti* (V. Pelagić). — Veliki *sportista* (Jel. Dimitrijević). — Polić... bijaše... *ateista* (V. Čerina). — Češki *slavista* (F. Kurelac). — Razglašeni *artista* (N. Bartulović). — Veliki *idealista* (T. Đorđević). — Jak *analista* (M. Marjanović). — *Federalista*... i *aneksionista* (Stj. M. Ljubiša). — Nesposoban i za... *apsolutistu* (Odjek 1886). — Nežni *idealista*. — *Optimista* se oduševljava. — Idite... *internisti* (B. Nušić). — *Idealista* će polomiti krila (A. Šenoa). — Velikoga *slaviste* (J. Radonić). — *Egoista* (M. Begović). — Bio je *idealista* (T. Ujević). — Protivnik... i *antagonista* (M. Vujaklija). — Još je bio *idealista*. — *Mašinista* Fric (B. Čosić). — Mozak vatrenog *gimnaziste* (St. Živadinović). — Moj otac ti je bio *ateista* (V. Petrović). — Norveški *avanturista* (M. Petrović). — Nije bio *jurista* pa zvanju (M. Nehajev). Itd.

Primjeri sa oblikom na *-ist* malobrojniji su u građi koja se odnosi na taj period:

Bivši *gardist*. — Čak kao *jurist* (K. Š. Đalski). — Ti si *basist* (S. Sremac). — Imao je dušu jednog *idealista*. — Povodom pisanja nekog *gimnazista* (J. Skerlić). — Savremeni *anarhist* (M. Car). — Socijalistički *žurnalist* (D. Lapčević). — Berklley je *idealist* i *spiritualist* (F. Mažuranić). — Pesnik je... *idealist* (J. Dučić). — Ja sam *socijalist*. — Po struci *pijanist* (I. Sekulić). — *Anatomist* živih književnih bića (J. Prodanović). — Slavni *anatomist* (Đ. Čokorilo).

O tendenciji ka upotrebi množine po gramatičkom rodu svjedoče sljedeći primjeri u pomenutoj rječničkoj građi:

Bili oni socijal-demokrate, *anarhiste*. — Ni inženjeri ni *mašiniste* (Sv. Marković). — *Apsolutne materijaliste* (M. Kujundžić). — *Mašiniste* pri vatri, lica im sve bukne (J. J. Zmaj). — Prvi borci... *aneksioniste* (Vj. Novak). — Ne smijemo biti sebičnjaci, nego *idealiste* (Đ. Turić). — Preporučili su ga najglasovitiji mostarski *stiliste* (A. Kovačić). — Svršeni *gimnaziste* (Sv. Vulović). — *Kapitaliste* i proleterji (V. Pelagić). — *Žurnaliste* (V. Bakić). — Nisu samo *egoiste*, već i *altruiste* (Lj. Protić). — Da budu *stipendiste*. — *Kneževe gardiste* (P. Đorđević). — Svi kao *interniste* (S. Matavulj), — *Gimnaziste* i bogoslovci. — Nekadašnji borci, a sada *anegdotiste* (V. Petrović). — Preterani *artiste* (M. Marjanović), — Jer su *formaliste* i onda kad su *artiste* (A. G. Matoš).

Broj primjera sa množinom po prirodnom rodu (*-isti*) daleko je veći i ova je promjena tokom vremena potisnula promjenu množine po gramatičkom rodu. Danas je takva promjena prava rijetkost.

*

*

*

Najnoviji period, od II svjetskog rata naovamo, s velikim brojem pisaca, od kojih su neki svoj spisateljski rad počeli već u prvim decenijama ovog stoljeća, karakteriše sve jače prodiranje oblika na *-ist* u nominativu, a sa kolebanjem u zavisnim padežima.

U tom periodu izrazitija je i varijantska diferencijacija: u zapadnoj varijanti, kod hrvatskih pisaca, dominantna je upotreba oblika na *-ist*, u istočnoj, kod srpskih pisaca, preovlađuju oblici na *-ista*, ali su sve češći i oni bez *-a*.

Od hrvatskih pisaca ove imenice često upotrebljava Miroslav Krleža. Posmatrano u cjelini u njegovim djelima je češći oblik nom. na *-ist*. Ali od djela do djela stanje je različito.

Tako u romanu „Banket u Blitvi” (knj. I—II, Zagreb 1953.) nalazimo: *publicist* (15), *onanist* (211), *karijerist* (250), *formalist* (288), *humanist* (365), *kancelist* (372) i sl.

U „Areteju” (Novi Sad 1963): *jurist* (20), *kavalerist* (57).

Međutim, u djelu „Glembajevi” (Zagreb 1954) stanje je znatno drukčije — u nominativu su podjednako zastupljeni oblici na *-ist* i na *-ista*:

specijalist (24) *satanist* (80), *stipendist* (233), *materijalist* (332), *kokainist* (380);

mladi *karijerista* (223), *karijerista* i plemić (229), kao *jurista* (230), kao berlinski *stipendista* (243) odlikaš i *stipendista* (284).

U zavisnim padežima prema jednom primjeru u dat. po promjeni m. roda: kao tipičnome *nikotinistu* (355), nalazimo tri primjera po promjeni ž. roda: sin županijskog *kanceliste* (98), slikara *privatistu*... slikarske akademije (102), sedlo tog pokojnog... bratića *kavaleriste* (230).

U drugim Krležinim djelima nalazimo: *dentist*, *ateist*, *nihilist*, *anarhist* i dr. (nom.); od gnoseološkog *idealista* (gen.), upoznala je *nacionalista* heroja (ak.).

Dakle, znatno kolebanje.

Suprotno Krleži, Mirko Božić je dosljedan u upotrebi oblika na *-ist*. U njegovu djelu „Svilene papuče” (Zagreb 1959) susrećemo: nom. *klavirist* (52), *violinist* (61, 137); dat.: nepoznatom *sadistu* (124), ak.: svoga *violinista* (61).

Ranko Marinković je, sudeći po materijalu koji pruža njegov roman „Kiklop” (Beograd 1965), dosljedan samo u obliku nom., koji je redovno na *-ist*: *biciklist* (30, 31, 34, 35, 36, 37), *esejist* (121), *idealist* (504), *idealist-ratnik* (504), *materijalist* (504) i sl.

Međutim, u zavisnim padežima imamo oblike po promjeni na *-a*: švedskog *turistu* (28), on zgrabi... desnicu *bicikliste* (31), taj je način rasrdio *biciklistu* (35) i sl.

U djelu Ivana Dončevića „Mirotvorci” (Zagreb 1956) pored primjera nom. na *-ist*: *specijalist* (138), *nacionalsocijalist* (164), *rasist* (164), susrećemo i oblik na *-ista*: *moralista* (207).

Zavisni padeži su po promjeni na *-a*: potražiti nekog *specijalistu* (108), u Zagreb do *specijaliste* (158).

Srpske pisce karakteriše dvojaka upotreba: samo oblici na *-ista*, u nom. i, razumije se, u zavisnim padežima, ili kolebanje između jednog i drugog oblika u nom., i dosljedna upotreba oblika na *-a* u zavisnim padežima.

Veljko Petrović u „Odabranim pripovetkama” (Bgd, 1960) dosljedno upotrebljava *-ista*: *novelista* (69), *realista* (87), *formalista* (226); dat.: slično *gimnazisti* petog razreda (100).

U jednom slučaju pisac je upotrijebio jednu imenicu u obliku nom. na *-ist*, prema izgovoru ličnosti pripovijetke („*Komunist?* — nastavi Nemač”, str. 28), da bi je i govorom okarakterisao, što govori o svjesnoj upotrebi oblika na *-ista*.

Aleksandar Vučo je pisac koji takođe upotrebljava ove imenice samo u obliku sa *-a*. U njegovu romanu „*Raspust*” (Zgb 1956) nalazimo primjere: *komunista* (62), *avanturista* (216), *specijalista* (234), *gimnazista* (313) i sl.; gen. *ekvilibriste* (121), dat. *gimnazisti* (261), *gimnazisti* — dobrovoljcu (321).

Oskar Davičo je srpski pisac sa izrazitim kolebanjem u obliku nom. ovih imenica, pri čemu preovlađuje oblik na *-ist*. Tako u romanu „*Pesma*” (Beograd, II zdanje) nalazimo: *pesimist* (52), *nihiлист* (53), *deziderist* (171), *humanist* (237), *sadist* (237), *oportunist* (292), *komunist* (293), (452), *motociklist* (380), *rasist* (452), *internacionalist* (453), *fašist* (371) i sl.;

gimnazista (259, 260), *avanturista* (330), *fašista* (362 3×) i sl.

I u romanu „*Tajne*” (Beograd 1964) više je imenica na *-ist*: *komunist* (48, 238), *ateist* (300), *marksist* (300), *oportunist* (374), *iluzionist* (374), *realist* (440), *idealist* (476) i sl.

Sa završetkom *-ista* najčešće se nalazi imenica *komunista* (39, 150, 204, 210, 212, 235, 343, 369, 422), mnogo češće nego u obliku *komunist*, što je vjerovatno posljedica velike frekventnosti ove imenice, koja je u obliku sa *-a* sasvim obična u govornom izrazu. Od ostalih imenica nalazimo: *maksimalista* (189), *marksista* (339), *avanturista* (456).

Nasuprot kolebanju u nominativu, Davičo je dosljedan i upotrebi oblika na *-ista* u zavisnim padežima:

„*Pesma*”: mladog *komuniste* (160), kao u *artiste* (206), posljednjem *komunisti* (243), *anarhisti* je najbliži... teror (285), boljeg *komunistu* (453);

„*Tajne*”: gen.: *komuniste* nedostojnih misli (69), život dostojan *komuniste* (73), kod jednog... *stipendiste* (174), primjer držanja *komuniste* (376), moja savest *komuniste* (382).

Slično Daviču koleba se u obliku nom. ovih imenica i Dobrica Ćosić, ali kod njega je češće oblik na *-ista*.

U romanu „*Daleko je sunce*” (Beograd, 1951) susrećemo: *komunista* (33, 114, 168...), *egoista* (53), *formalista* (75), *marksista* (319), *nacionalista* (429) i sl., ali: *komunist* (137), *oportunist* (167), *fijakerist* (319). i sl.

U djelu „*Bajka*” (Beograd 1966) prema nom. *rojalist* (54) imamo ak.: da me preobrazi u... *turistu*, *sportistu* (117).

I piscima sa ijekavskog područja (Bosna i Hercegovina i Crna Gora) bliži su oblici s krajnjim *-a*. To naročito vrijedi za one koji žive u Beogradu.

U romanu „Prolom” Branka Ćopića (Bgd. 1953) susrećemo imenice: *komunistu* (97), *anarhista* (491). Izuzetno je upotrijebljena jedna imenica bez *-a*, ali pod navodnicima: „Nije ovo više negdašnji prezreni „*preparandist*” (147), što ukazuje na njenu posebnu upotrebu.

Djela Mihaila Lalića obiluju nekima od ovih imenica, uvijek u obliku na *-a*.

U romanu „Hajka” (Beograd 1965) nalazimo najčešće imenicu *komunista* (10, 106, 112, 216, 252, 395 itd.), uvijek u tom obliku.

U zavisnim padežima je isto: da sakriju *komunistu* (90), da vidim toga *komunistu* (251), gdje si sakrio *komunistu* (335).

U naučnom stilu ima takođe dosta neujednačenosti od pisca do pisca i razlike među piscima po teritorijalnoj pripadnosti, mada u ovom stilu, naročito kod lingvista, ima više svjesne upotrebe oblika ovih imenica.

U tom pogledu karakterističan je po dosljednosti u upotrebi oblika na *-ist* u svim padežima hrvatski lingvista iz Zadra Dalibor Brozović. U njegovu djelu „Standardni jezik” (Zagreb, 1970) nalazimo: kao *slavist* (10), literarni *folklorist* (86), ruka književnog *folklorista* (86); u jednome članku u sarajevskom tjedniku Odjek (15. VI 1966) čitamo: nema istaknutijeg *lingvista*, rad profesionalnog *lingvista*. I samo tako.

Međutim, zagrebački lingvista Rudolf Filipović u ediciji „Suvremena lingvistika” upotrebljava ove imenice u nom. na *-ist*, dok ih u zavisnim padežima stavlja u promjenu po ženskom rodu: veliki američki *sanskritist* (br. 2, str. 85), ali: nećak poznatog *sanskritiste* i *komparatiste* (Isto, 95), velikog američkog *lingviste* (br. 3, str. 1 i 2).

Beogradski naučnik mlađe generacije Ranko Bugarski u svojoj studiji „Jezik i lingvistika” (Bgd. 1972) dosljedan je u upotrebi nom. na *-ist*: *deskriptivist* (32), *lingvist* (67, 151, 143, 194, 195, 205...), *neoplatonist* (102), *komparatist* (149) itd., ali: zadatak je *lingviste* (124).

Nasuprot ovoj trojici Milka Ivić u svojoj poznatoj knjizi „Pravci u lingistici” (Ljubljana 1963) redovno upotrebljava u svim padežima jednine oblike na *-ista*: *komparatista* (29), *lingvista*, (37, 70, 109, 124...), *slavista* (39, 70, 101), poznati *indoevropceista* (60), *distribucionalista* (82) francuski *strukturalista* (105, 123), *idealista* (123) itd.; zasluga pripada ... ruskom *lingvisti* (94), između ... filozofa i *lingviste* (123) i sl.

Izuzetak čini samo oblik nom. *lingvist* upotrijebljen u bilješki (str. 81).

I u jeziku kritičara, naročito onih koji su skloni jezičkim analizama, ima dosta svjesne upotrebe ovih imenica.

U tome posebno mjesto imaju dvojica hrvatskih kritičara starije i mlađe generacije Stanislav Šimić (umro 1960) i Tomislav Ladan.

U Šimićevo djelu „Jezik i pjesnik” (Zagreb 1955) dosljednost je potpuna:

nom.: *feljtonist* (8), *stilist* (48, 49, 51, 262), *realist* (77, 165), *artist* (108), *dadaist* (110), *publicist* (115, 147), *materijalist* (137, 162), *pacifist* (147), *novembersocijalist* i *novemberpacifist* (150), *idealist* (162), *realist* (165, 169, 171, 172, 173...), *komunist* (165), *humorist* (183), *simbolist* (183), *specijalist* (185), *žurnalist* (186, 219, 248, 263), *lingvist* (219), *esejist* (220), *nadrealist* (259), *socijalist* (262), *modernist* (264), *futurist* (268) itd.

gen.: po... spisima kakva *kancelista* (48), čin djeteta ili *da-daista* (53), subjektivan osjećaj *sadista* (139), posao liberalnoga *žurnalista* (266);

dat.: bistrournom *esejistu* i bojevnom *pamfletistu* (105), građanskom *realistu* (170), *ponekom žurnalistu* (272).

Ovoj dosljednosti Šimićevoj vjerovatno je doprinio i njegov studij slavistike i germanistike.

I Tomislav Ladan u svome djelu „Ta kritika” (Zgb. 1970) nastoji da ove imenice upotrebljava i u nom. i u zavisnim padežima u obliku na -ist:

nom. *feljtonist* (7, 24), *nacionalist* (7, 24), *larpurlartist* (7, 24), *humanist* (7), *anticionist* (7), *čelist* (7, 28), *anarhist* (7), *sone-tist* (7), *pamfletist* (7), *simbolist* (7, 24), *impresionist* (7), *modernist* (7, 25), *tradicionalist* (7, 25), *stilist* (19, 32), *artist* (19, 29, 34), *realist* (24), *novelist* (31), *idealist* (35), *specijalist* (37) i samo tako.

Te dosljednosti, međutim, nema u zavisnim padežima. Tako u dva primjera s genitivom nalazimo dvije promjene: hrvatskog *nacionalista* (12), i: kao posebnost osobnog *stiliste* (19), tj. jednom po promjeni m. roda, a drugi put po ženskom rodu.

Periodici nam daju najvjerniju sliku stanja koje vlada u srpskohrvatskom standardnom jeziku u pogledu ovih imenica, naročito oni u kojima sarađuju pisci iz raznih centara (Beograda, Zagreba, Sarajeva i dr.).

Takvi su npr. sarajevski časopisi „Izraz” i „Pregled” i polumjesečni list „Odjek”.

Evo nekih primjera:

Iz „Izraza”:

ekspresionist (br. 2, 1966, str. 136), *esejist* (Isto), za nekakva *ekspresionista* (br. 2, 1966, 146), *tradicionalist* (br. 12, 1971, 609), pitoreskog *stiliste* i *feljtoniste* (br. 4, 1971, 409), našem *esejisti* (br. 5, 1971, 530), stav našeg *esejista* (Isto, 538) itd.

Iz „Odjeka”: *realist* (15—30. XI 1971), *esejist* (1—15. XII 1971.), ja sam *realista* (isto), čuveni *šahista* (15—29. II 1972), bilo kojeg našeg *freskiste* ili *minijaturiste* (1—15. XII 1971), velikom

šahisti (1—15. I 1972), knjiga zagrebačkog romaniste (15—31. III 1972) itd.

Često isti autor upotrebljava ove imenice u nom. u obliku na -ist, a u zavisnim padežima po promjeni na -a. To može biti i ista imenica. Čak i u istoj rečenici.

Tako u „Izrazu” (br. 1, 1966) u jednom prevodu Ivana Fohta prema nom. *esejist* (str. 8) nalazimo primjere: svakog velikog *esejiste* (9), mislim na Platona ... velikog *esejistu* (12). (Sličan primjer nalazimo u prevodu „Švejka” književnika St. Vinaveza: „*Telefonist* Hodouski”, a u slijedećoj rečenici: „Sa ubeđenjem je izlagao *telefonisti*”).

U „Pregledu” (br. 3, 1972) u izlaganju Arifa Tanovića* čitamo: *marksist-egzistencijalist*, *marksist-pozitivist* (52), biti *marksist* (53), ali istaknutog italijanskog *marksiste* (51), našeg jugoslovenskog *marksiste* (52).

U beogradskim časopisima to je česta pojava.

U časopisu „Književnost” nalazimo:

On je klasični *moralist*. — On je *humanist*. — On ima ukus ... *tradicionaliste* (1950, sv. 6, 520);

Upravnik ... *idealist* (1955, sv. 1—2, 132). — Mladog *gimnaziste* (Isto, 138);

Violinist Karlo. — Majka *violiniste* (1960, sv. 1, 108);

Teolog i *moralist* (1970, sv. 11, 471). — Sa *mirnoćom moraliste* (Isto, 467).

U časopisu „Delo”:

Kad je jedan student upitao istaknutog *egzistencijalistu* ... da li je *egzistencijalist* (1950, sv. 10, 419);

Pozitivist ... ne želi ... — *Pozitivist* nastoji (1955, sv. 10, 13). — Za *pozitivistu* se ... stvarnost iscrpljuje (Isto, 12).

On je bio *antimodernist*. — On je jednog *antimodernistu* proglasio za pesnika (1955, sv. 8, 69);

Neko vreme je bilo u modi — piše francuski *esejist* — da se Andre Žid smatra za *nadrealistu* (1960, br. 3, 260).

Političar i *ekonomist* (1965, sv. 3, 408). — Virtuozni *ekonomist* (Isto). — Po rečima ... *esejiste* (Isto).

Što se tiče oblika nominativa, u pomenuta dva časopisa nalazimo i jedne i druge oblike:

„Književnost” 1960, sv. 1—2: najradikalniji *egoista* i *individualista* (105), *žurnalist* (112), *marksist* (133), *esejist* (139), itd.

Delo 1960, sv. 1: *ateista* i *materijalista* (3), *optimista* (10), *prokomunista* (121), sv. 3: *esejist* (258, 265, 259), *pozitivist* (282), *oportunist* (386) itd.

Teško je reći koji su oblici brojniji, ali je vrlo uočljivo da pisci koji upotrebljavaju oblike na -ist, u zavisnim padežima prelaze na promjenu po ž. rodu. U pregledanom materijalu nije nađen nijedan pisac koji u zavisnim padežima upotrebljava oblike po promjeni m. roda (Izuzetak čine primjeri: U samom početku Židovog „*Imoralista*” i: s Mišelom iz „*Imoralista*” (Delo 1960, sv. 1, 80),

* Okrugli sto „Pregleda” na temu „Aktuelnost Marksove misli”.

u kojima imamo riječ na *-ist* kao naziv djela, kada se promjena po m. rodu čuva).⁵

U dva broja zagrebačkog časopisa „Republika” za 1970. god. nalazimo različito stanje u pogledu upotrebe ovih imenica, u zavisnosti od saradnika.

U 1. br. znatnu prevagu ima oblik nom. jd. na *-ist*: *kolorist* (str. 1.), *moralist* (10), *onanist* (36), *automobilist* (54), *scenarist* (na omotu), ali i: *detaljista* (61).

U primjeru: sin ... *socijaliste* milionara (54) oblik genitiva je po promjeni ž. roda.

U br. 2—3, međutim, jedan autor je svojoj priči dao naslov „*Pijanista*” (str. 86) i kroz cijelu priču dosljedno upotrebljava oblik na *-ista*, u nominativu 12 puta i približno toliko u zavisnim padežima (do samog *pijaniste* (88), u očekivanju *pijaniste* (88), slava *pijaniste* (91), sudbinu *pijaniste* (92) — gen.; u glavu *pijanisti* (90), *pijanisti* nije govorio (92) — dat.; da vide *pijanistu* (89), da bi utješio *pijanistu* (92), nosili *pijanistu* (92) — ak.; glas o *pijanisti* (90) — lok.).

U drugim priložima istoga broja je običnije *-ist* (*secesionist* (94), *specijalist* (139) i dr.).

U jeziku štampe stanje je slično, ali ne isto. Varijantska polarizacija je izrazitija, a ogleda se u isključivoj ili gotovo isključivoj upotrebi oblika na *-ista* u beogradskoj štampi, dok u zagrebačkoj dominira, u nom., oblik na *-ist*, sa izvjesnim kolebanjem u zavisnim padežima.

U beogradskom dnevnom listu „Politika” vrlo rijetko će se naći oblik nom. na *-ist*, dok su oblici zavisnih padeža po promjeni muškog roda potpuno strani saradnicima ovog lista:

Jedan *ekonomist* (22. XI 1970, 2), američki *ekonomist* (22. XII 1970, 4), poznati rumunski *ekonomist* (7. VI 1971, 3; ali u istom članku: renomirani *ekonomista*), jedan *automobilist* (17. VI 1971, 11).

Oblici na *-ista* su u ovom listu sasvim obični. Evo nekih primjera iz raznih brojeva:

Veliki *šahista* (28. VI 1951), pravi *sportista* (12. VIII 1951), *humorista* se smeši (29. XI 1955, 13), veliki *specijalista* (Isto, 20), prvi *polufinalista* (2. XII 1955, 11), bio je ... *protagonista* (24. I 1960, 3), *degolista* po ubeđenju (Isto), *motociklista* (Isto, 12), beo-

⁵ Za ovo kolebanje karakterističan je primjer koji sam imao kao član redakcije časopisa „Književni jezik” u Sarajevu. Dobivši na čitanje jedan rad, uočio sam da je autor, koji je po struci rusista, tri puta upotrijebio riječ *lingvista* i svaki put je precrtao krajnje *a*. Međutim, dva oblika upotrijebljena u zavisnim padežima po promjeni na *-a* nije prepravljao (kao *lingvisti*, one su nam privlačne. — Sjetimo se samo dječjeg razočarenja *nelingviste*).

Njegovu jezičkom osjećanju odgovara oblik na *-ista* u cijeloj promjeni, ali pod uticajem ruskog jezika (kao rusista) naknadno vrši ispravke u tekstu već pripremljenom za štampu. Međutim, u zavisnim padežima prevagu je imalo jezičko osjećanje.

gradski *gimnazista* (Isto, 15) jedan *motociklista* i jedan *automobilista* (Isto, 18), *aktivista* pravednih ciljeva (22. XI 1970, 5), da li je *komunista* (Isto), veliki *optimista* (Isto, 7), radnik i *publicista* (20. XII 1970, 2) izbegli *nacista* (31. II 1971, 3), kao *turista* (11. VI 1971, 15), *vibrafonista* (2. XI 1971, 11), najbolji *sportista* (18. XII 1972, 17), *sportista* nedelje (24. XII 1972, 15) itd.

U zavisnim padežima nalazimo samo oblike po promjeni na -a: Da zadovolji *turistu* (19. VII 1951), *turisti* se može pružiti... (Isto), jednog *komuniste* (2. IX 1951), poznavao ga je kao *komunistu* (Isto), kad društvo uništi *artistu* (22. XI 1970, 3), smrt *publiciste* (20. XII 1970, 8), sa odgovornošću *komuniste* (Isto), najuticajnijeg *lingviste* (16. XII 1972, 16), proglašen... za prvog *sportistu nedelje* (24. XII 1972, 15) i sl.

Može se naići i na primjere da se u istoj rečenici nalazi nom. na -ist i oblik zavisnog padeža po promjeni na -a, kao što je ovaj:

Opominjući ga da se tu *komunist* razlikuje od *nacionaliste* (Politika 26. XI 1971, 2).

Slični su i primjeri: Od 1934. godine je *komunist*... Nacisti su ga pre rata osudili... kao *komunistu* (Ilustrovana Politika, 24. X 1972, 14). — Nikolaj Avilov *sportist* godine (u naslovu članka), i: ... za najboljeg *sportistu* Sovjetskog Saveza (u tekstu članka — Politika 30. XII 1972, 18).

U beogradskom nedjeljniku NIN („Nedeljne informativne novine”) oblici na -ist nisu rijetki, ali zavisni padeži po pravilu imaju promjenu u ž. rodu:

moderni *realist* (24. XII 1972, 6), belgijski *sindikalist* (Isto, 17), poljski *turist* (Isto, 30), *panteist* (Isto, 30) itd;

avanturista (10. I 1971, 45), *gardista* (Isto, 60), *nacionalista* (28. II 1971, 17), *automobilista* (28. IV 1971, 23), *komunista* (Isto, 40), *filatelista* (Isto, 52), *socijalista* Pol Ramadje (24. XII, 1972, 28), *esejista* (Isto, 38), *antiperonista* (Isto, 53), *fašista* (Isto);

jednog *lingviste* (17. XII 1972, 40), kao čoveku i kao *komunisti* (24. XII 1972, 2), evropskog *fašiste* (Isto, 53).

Obrnutu sliku daje zagrebačka štampa: u dnevnom listu „Vjesnik” i tjedniku „Vjesnik u srijedu” (VUS) dominira oblik na -ist.

Vjesnik:

čelist svjetskog glasa (24. XI 1970, 2), naš prvi *modernist* (Isto, 7), *esejist* (Isto, 8), *moralist* (Isto, 20), kao *scenarist* (12. I 1971, 10), itd.

VUS:

komunist (4. XI 1957), *laburist* (10. VI 1970, 9), *nacist* (Isto, 20), *kolaboracionist* (Isto, 28), *scenarist* (Isto, 29), *komunist* (Isto, 30), *marksist* (Isto), *koscenarist* (Isto), *moralist* (31. III 1971), *pasalist* (Isto), *taksist* (Isto) itd.

I u zavisnim padežima ove su imenice običnije u promjeni po m. rodu:

u pratnji *pijanista* (Vj. 10. XI 1957), upali su u kabinu radio-*telegrafista* (27. XI 1957); istorija jednog *egoista* (VUS 13. XI 1957), Našeg druga, partizana, *komunista* (14. IV 1971, 6), jednom

naprednom *publicistu* (10. VI 1970, 27), što se tiče... *scenarista* (Isto, 36) itd.

Sasvim je rijedak oblik nom. ovih imenica na -a:

Njega je... pratio *solista* (Vj. 10. XI 1957), odličan *karikaturista* (VUS 13. XI 1957), *ekonomista* (VUS 31. III 1971, 2).

Koliko tu ima intervencije u smislu ujednačavanja oblika ovih imenica po jednoj promjeni, teško je reći. Da toga ipak ima, upućuje nas jezik u oglasima koje obavljuje Vjesnik. U njima je oblik nom. redovno na suglasnik: diplomirani *ekonomist* (Vj. 24. III 1970, 13 i 26. III 1970, 10 2×) liječnik *specijalist* fiziolog (26. III 1970, 11).

Međutim, u zavisnim padežima češći su oblici po promjeni u ženskom rodu.

Tako prema oglasima: Radne organizacije nude zaposlenje... *ekonomistu*-pripravniku (25. III 1970, 13) i: traži *ekonomista* pripravnika (Isto) stoje, kao brojniji, oglasi: Za popunjenje radnih mjesta... *ekonomiste* analitičara (24. III 1972, 12)... nude zaposlenje *fakturisti*-korespondentu... *propagandisti* (26. III 1970, 20),... traži *fakturistu*-korespondenta (Isto),... traži *propagandistu* (Isto), slobodno radno mjesto *komercijaliste* (24. XI 1970, 12)..., traži... *mašinistu* (12. I 1971, 10) i sl.

U sarajevskoj dnevnoj štampi je stanje vrlo slično onome u beogradskoj štampi, sa još izrazitijom upotrebom oblika na -ista, u nom. i u zavisnim padežima.

Evo nekih primjera iz dnevnog lista „Oslobođenje”:

artista (23. XI 1957), *stipendista* (7. XII 1957), *specijalista* (21. XI 1957), kao *komunista* (1. XII 1972, 2), *komercijalista* (Isto), *sportista* (24. XII 1972, 9), treći *sportista* Jugoslavije (27. XII 1972, 13), Fišer *šahista* godine (Isto), *biciklista* jedina žrtva, poznat kao *scenarista*, Edison nije bio *violinista*, radi kao *dentista*, nije ničiji *stipendista*, najbolji *sportista* itd.;

glas anonimnog *šoviniste* (19. XII 1972, 2), izbor *sportiste* godine (20. XII 1970, 13), izabran za najboljeg *sportistu* (26. XII 1972, 13), najboljem *sportisti* (Isto) i sl.;

violinist Segedi (26. XI 1957), *scenarist* (Isto), filozof i *humanist* (19. XII 1970, 10) i sl.

Rečeno je već za oblike množine po gramatičkom rodu da su danas prava rijetkost. Ipak se ponekad nađe na neki primjer. Od pisaca najčešće kod Krleže:

— velika gospoda i *unioniste*, (Glembajevi, 226), *kanceliste*-seljaci (Isto, 228) baruni... tajni savjetnici... *gardiste* (Isto, 256); ostale *moderniste* (Delo 1965, XI, 94); velike *humoriste* su skoro isključivo *realiste* (Politika, 29. XI 1955, 3), *protagoniste* ovih shvatanja... nisu želeli da propuste šansu (Politika, 15. IV 1971, 6), *ateiste* (nom. pl.) (Nin 28. III 1971, 23).

Kako se prema ovakvom stanju u jeziku odnosi norma?

Pravopisni rječnik, onaj zajednički Matice srpske i Matice hrvatske, od 1960. god. dao je jedino moguće rješenje: *aktivist(a)* *gimnazist(a)* itd., tj. stavljanjem *a* u zagradu dao je ravnopravnost obama oblicima.

Od pravopisa koji su neposredno prethodili ovome Belićev (Beograd, 1950) navodi u rječniku samo četiri imenice, i to na dva načina *komunist* = *-ista*, *realist* = *realista*, ali samo: *antifašist*, *revizionist* (ove četiri imenice su date, u obliku množine, u t. 20 pravopisnih pravila kao primjeri da se „pretstavnicu partija ... pokreta ... i sl.” pišu malim slovom.) Boranić, međutim, nije unio nijednu od ovih imenica u svoj pravopisni rječnik.

Gramatičari su se takođe bavili ovim imenicama.

Prvi je o njima pisao T. Maretić, u I izdanju svoje Gramatike i stilistike, 1899. god., zatim u Jezičnom savjetniku, 1924. god., i napokon u II izd. Gramatike i stilistike, 1930. god., i svaki put je imao drukčiji stav.

Prvi put: „Za ovakve riječi ne može gramatik drugo reći, nego da treba pričekati, što će od njih učiniti vrijeme i običaj”.⁶

Drugi put: „... mislim da je bolje: idealist, komunist, žurnalist itd. nego idealista...”.⁷

Treći put: „Koje je pisanje bolje, teško je reći, osobito kad se ni drugi slovenski jezici ne slažu? Rusi pišu *ist*, a Poljaci i Česi *ista*”.⁸

Najviše je prostora ovim imenicama posvetio M. Stevanović u svome djelu „Savremeni srpskohrvatski jezik”. Konstatujući da se ove imenice „pored oblika sa završetkom na suglasnik upotrebljavaju i u obliku sa samoglasnikom *a* kao nastavkom za oblik nominativa jednine”, Stevanović zaključuje: „Možemo reći da se ove imenice u svim padežima jednine osim nominativ upotrebljavaju skoro isključivo sa završecima imenica *a*-osnova”.⁹ Iz takve njihove promjene u jednini Stevanović izvlači zaključak da je prirodno ... „da i u množini ove imenice imaju padežne završetke po ovoj promeni” (tj. promjeni imenica *a*-osnova, moja napomena, S. M.), da oni „nisu neobični”, ali da se „neuporedivo ređe upotrebljavaju od oblika nom. množine imenica muškog roda na suglasnik”.¹⁰

Međutim, materijal koji je izložen u ovom radu pokazuje danas nešto drukčiju sliku od ove.

Pišući o ovim imenicama, dvojica srpskih lingvista, Petar Đorđić i Radosav Bošković, postavili su pitanje dvojakih završetaka njihovih.

Prvi, P. Đorđić, smatra „da bi se trebalo odlučiti za jedan od spomenutih oblika”, a to bi bio „završetak na *a*”.¹¹

⁶ T. Maretić, Gramatika i stilistika, I izd. Zagreb 1899, str. 181.

⁷ T. Maretić, Hrvatski ili srpski jezični savjetnik, Zagreb 1924, str. 195

⁸ T. Maretić, Gramatika i stilistika, II izd. Zagreb 1931, str. 286.

⁹ M. Stevanović, Savremeni srpskohrvatski jezik, I knj. Beograd 1964, str. 237.

¹⁰ Isto.

¹¹ Naš jezik, god. II (1934) str. 149.

Drugi, R. Bošković, pita se: „Šta je bolje i pravilnije: ostaviti i dalje dva oblika pomenutog sufiksa ili „forsirati” jedan oblik nje-gov — i koji?”¹²

Činjenica je, međutim, da se oba Boškovićeva rješenja, data kao alternativa, primenjuju u praksi, ali polarizovano.

Iz građe je evidentno da su na srpskoj strani u upotrebi oba oblika, i to samo u nom. jd., a da se na hrvatskoj strani teži ka „forsiranju” oblika na *-ist*, naročito u nom.

Kao ilustracija mogu poslužiti tekstovi koji se adaptiraju za čitaoce u Hrvatskoj (od ovoga su, razumije se, izuzeti književni tekstovi). To je npr. svakodnevna praksa u listu „Borba”, koji iz-lazi u dva izdanja: beogradskom i zagrebačkom, pri čemu se beo-gradski tekst adaptira za zagrebačko izdanje.

Među drugim adaptacijama pretvaranje sufiksa *-ista* u *-ist* re-dovna je pojava. Ono se po pravilu vrši u svim padežima jd. Tako npr. u broju „Borbe” od 15. X 1967. god. nalazimo u beogradskom izdanju pet primjera ovih riječi sa sufiksom *-ista* (u tom broju se nalaze i tri primjera na *-ist*, koji za ovo poređenje nisu relevantni). Svih pet primjera su u zagrebačkom izdanju „Borbe” adaptirani u oblik na *-ist*. Tako u beogradskom izdanju čitamo: kao *antikomunista* (str. 2), treba biti *realista* (4), niti bi *utilitaristu* Bentema ... nazvao genijem (9), *komunista* koji nije ... aktivan ... nije dobar *komunista* (10), a u zagrebačkom, na istim stranama: *antikomu-nist*, *realist*, *utilitarist* (ak.) *komunist* (2×).

Naročito su ilustrativni neki primjeri nađeni u II knjizi „Ka-pitala” (1947/8. god.), koji je preveo Beograđanin Moša Pijade. U beogradskom izdanju ti primjeri glase: Ma šta *kapitalisti* pripa-dalo pošav sa stanovišta *kapitaliste* ... bilo u korist države, bilo za *kapitalistu* (XVII). — Industrijski *kapitalista* (10). U zagrebačkom izdanju su svi oblici riječi *kapitalista* dati u promjeni po m. rodu: Ma šta *kapitalistu* pripadalo pošav sa stanovišta *kapitalista* ... bilo u korist države, bilo za *kapitalista* (str. XX); Industrijski *kapi-talist* (11).

Iz ovoga možemo izvući još jedan zaključak: da je svjesna intervencija u pravcu dosljedne upotrebe oblika po promjeni u m. rodu mogućna i kad je u pitanju već napisani tekst koji treba adaptirati.

Ako bismo nakon svega što je ovdje izloženo htjeli dati sliku današnjeg stanja u srpskohrvatskom standardnom jeziku u pogledu imenica o kojima je riječ, ona bi, ukratko, bila ovakva:

1. Čista promjena u jednini po muškom rodu na suglasnik nalazi se isključivo kod hrvatskih pisaca, a naročito je izrazita u novinama; kod ostalih pisaca nje nema; sasvim je obična u množini;

2. Dosta je česta čista promjena u jednini po ženskom rodu na *-a*; to je osobina većine pisaca istočne varijante i bosanskoherce-govačkog i crnogorskog područja; u jeziku štampe je najizrazitija.

3. Sve se češće u jednini javlja kombinovana promjena: u nominativu *-ist*, u zavisnim padežima po ženskom rodu na *a*; ona je opšta, tj. zahvata cijelo područje srpskohrvatskog jezika.

¹² Naš jezik, nova serija, god. I (1950), str. 290.

SVETOZAR B. MARKOVIĆ
YOUGOSLAVIE

ADAPTATION MORPHOLOGIQUE DES SUBSTANTIFS À SUFFIXE -IST D'ORIGINE ÉTRANGÈRE EN SERBO-CROATE

(Communication)

R E S U M É

A la différence des autres langues slaves dans lesquelles les européismes avec le suffixe *-ist* se sont stabilisés dans leur déclinaison soit en aspect *-ist* ou *-ista*, en serbo-croate il ya toujours une hésitation entre l'un et l'autre. Dans les dictionnaires contemporains, surtout les dictionnaires normatifs, ces noms se terminent par un *a* entre parenthèses: *internist(a)*, *telefonist(a)*, *kapitalist(a)* et ainsi de suite.

L'hésitation apparaît depuis le début de l'introduction de ces noms en serbo-croate. De telle manière Dositej Obradović écrit: *kancelista*, *sofista*, pluriel *sofiste*, *na gvardistu* (acc.), *nacionaliste* (pluriel), mais: *fisionomist*. Chez Vuk Karadžić, excepté le nom de *jevanđelist*, qu'il n'emploie que dans cette forme, domine *-ista*: *kancelista*, *protokolista*, *liceista*, *artiljerista*, *materijalista*, *telegrafista*, *jurista*, *koncipista*, *gardista*, mais aussi: *protokolist*, *gimnazist*.

Depuis le temps de Vuk Karadžić le nombre de ces noms s'est multiplié.

Les écrivains de la fin du 19ème siècle et des premières décennies du vingtième emploient l'une ou l'autre forme où celle en *-ista* prévaut, mais il y en a qui hésitent entre l'une et l'autre forme. Au pluriel existe un cas inverse: la plupart des écrivains, c'est-à-dire ceux qui emploient au singulier la forme en *-ista*, auront au pluriel les noms d'après la déclinaison consonnantique: *-isti*.

Cependant, le nombre des écrivains qui utilisent ces noms même au pluriel comme ceux du masculin en *-a* (type de *vojvoda*) n'est pas peu considérable.

Avec le temps c'est la tendance de l'emploi de la forme en *-ist* au singulier qui se manifeste surtout au nominatif, tandis qu'une hésitation existe toujours dans les autres cas où prévaut la déclinaison en *-a*. On peut s'en apercevoir chez un même auteur (St. Vina-ver, dans sa traduction de „Sweik” a: „*Telefonist* Hodouski”, mais dans la proposition suivante: „Sa ubedenjem je izlagao *telefonisti*”).

Les formes de la déclinaison des noms en *a* ont presque tout à fait disparu au pluriel.

Dans la période après la guerre la différence des variantes est évidente: dans la variante occidentale c'est la forme du nominatif en *-ist* qui domine, tandis que pour les autres cas il y a une hésitation entre l'une et l'autre déclinaison; dans la variante de l'est persiste une hésitation au nominatif, où la tendance de la forme en *-ist* prévaut, et pour les autres cas les formes de la déclinaison en *-a* l'emportent.

L'emploi de l'une et de l'autre forme dépend du style. Ainsi dans le style scientifique domine la forme en *-ist*, dans les oeuvres littéraires une hésitation est évidente, surtout chez les écrivains de la variante de l'est, tandis que dans le style publicitaire l'emploi de la forme en *-ista* est plus fréquent dans la variante de l'est, et dans la variante occidentale an *-ist*.

Aujourd'hui en serbo-croate il y a trois types de la déclinaison de ces noms: 1. la déclinaison consonnantique du masculin, 2. comme noms du féminin et du masculin en *-a*, 3. la déclinaison mixte: le nominatif d'après la déclinaison consonnantique (*-ist*) et les autres cas d'après la déclinaison en *-a* (gen. *-iste*, dat. *-isti* etc.). Cependant, les formes au pluriel sont uniques — d'après la forme consonnantique des noms du masculin.